

והם סודות התורה, והכל זכו מחמת דביקותם בקדושה עליונה מאוד על ידי דקוּתם ותמימותם ויראתם והצנתם הגדולה להשי"ת תמיד.

ובזה הענין אמר הקדוש איש אלהים מו"ה מנחם מענדל [מפרעמישלאן] זלה"ה - ושמעתי זה מפיו הקדוש זי"ע שאמר לי צַם הבעש"ט זלה"ה - כי זהו פירוש המשנה (אבות ו, א) הלומד תורה לשמה זוכה לדברים הרבה, ור"ל תורה לשמה נקרא כמו שכתבתי לעיל (אות ז) דביקות הצורה ית"ש, ואז הוא זוכה, ר"ל שיכול לזכך, אפילו דברי חול הרבה.

1234567 אה"ח

בי מפני מה נקראו דברים צטלים, ר"ל שהם צטלים בלי חיות כיון שאינם דברי תורה, אבל מי שדבוק בהשי"ת יכול לזכותם ולתת בהם חיות על ידי דביקותו וחכמתו העליונה אשר אי אפשר לנו להבין איך ומה, כי אין אנו עומדים על דרכה כלל איך נדע מקומה וערכה, רק באמונה נאמין כן, ר"ל אמונת חכמים שנאמין שיש להם חכמה זו, כמו שראינו בגמרא כנ"ל.

ובל זה מי שחושב תמיד שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו ומתנהג את עצמו לפניו כן, כמו שמצואר בשלחן ערוך (אורח חיים) ריש סימן א' ברמ"א שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול וכו' ^{פא}, ומתנהג בשפלות וצניעות לפני השי"ת כאילו רואהו, מה שאין כן מי שחושב שהשי"ת צממים והוא על הארץ, כדרך שחושבין העולם, זה האדם מוכרח למעט דבריו כל האפשר, כי אינו יכול לתקן שום דיבור חול, רק דברי תורה ידבר תמיד.

וזוהו פירוש הפסוק בי האלהים בשמים ואתה על הארץ, ר"ל כי לשון אס, אס צדעתך הוא כך שהאלהים צממים ואתה על הארץ, ואיך דבוק באמונה זו תמיד לחשוב זה תמיד שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו, על בן יהיו דבריך מעטים, שאי אפשר לך לתקן שום דיבור כלל.

נמצא לפי זה חלך לצטח דרכך ותבין כי הכתבים הנ"ל מדברים הכל צהוה, ר"ל לפי מה שהיה הקדוש הנ"ל היה מדבר, לא לנו פעוטות חסרי שכל ודלי מעש וריקי כשרון.

ואמר לפי זה הענין כך פירוש, השי"ת לוח לנו לפרות ולהוליד צנים, אבל הזהירנו מחמת

ונחזור לדברינו הנ"ל (אות יד) שאמר המגיד [מזלאמשוב] לפרש ענין פרו ורצו,

פא. זה לשון הרמ"א: שויתי ה' לנגדי תמיד הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים אשר הולכים לפני האלהים, כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדבורו במושב המלך, כל שכן כשישים האדם אל לבו שהמלך הגדול הקב"ה אשר מלא כל הארץ כבודו עומד עליו ורואה במעשיו, כמו שנאמר (ירמיה כג, כד) אם יסתר איש במסתרים ואני לא

שם, כי שדי נופו צחר עיקרו (עין שנת 7, 3 ועוד), כיון שאין הפסק ציניהם, ואז נקרא זה קומה זקופה המיוחסת לאדם שנצרא להיות דבוק בהשי"ת כמלאכי השרת, כמו שאמרו בגמרא (חגיגה טו, א) שלשה כמלאכי השרת [וכו'] הולכים בקומה זקופה כו'.

וזהו והפריתי אתכם, רק זה חסרון לעסוק בגשמיות וח"ו נצוא לפחיתות וקטנות, לזה הצטיינו השי"ת והרבית אתכם - ופירש רש"י בקומה זקופה, ר"ל שאשפיע לכם שפע קדוש ורוח קדשי אתן בקרבכם אשר על ידה תמשוך רוחי אתכם לי, לא להדבק בגשמיות ח"ו, וזהו פרו, רק ח"ו לא ליהנות רק ורבו, ר"ל בקומה זקופה כנ"ל.

וזהו שנאמר (בראשית א, כח) ומלאו את הארץ, כי צאופן הנ"ל שאדם דבוק בהשי"ת היטב, הוא על ידי שחושב בהשי"ת שמלא כל הארץ כבודו, וחושב תמיד בזה, וצכל מה שרואה חושב צרוחניות האלהי הממיה דבר זה, כמו שכתבתי לעיל (אות יב) צמשל צגדי לצעונין של אשה צהסתכלותם עליהם, ואז צכל מקום שהוא יכול להיות דבוק בהשי"ת, וכמו שהשי"ת צכל מקום ואין דבר גשמי מונע מקומו, ככה הוא יהיה צכל מקום עם השי"ת, וזהו ומלאו את הארץ ובבשוה, ר"ל צאופן זה תוכלו לכבוש כל החומריות כיון שלא תהיו דבוקים צהם ח"ו רק צהשי"ת לצדו, עד כאן דבריו.

שדבר זה הוא גשמיות וחומריות גדול וח"ו נהיה נמשל כצהמות נדמה, וצאמת כוונת השי"ת היה לצוא לרוחניותו יתצרך ואין מנזה אותנו להחגשם, על זה אמר 'ורצו', ר"ל שלא יהיה ענין זיווג שלכם מעשה גשמיות להיות[כ]ס דבוקים צתאות הזמן, ואז מה אחס חשוצים, כי כמו הם כאין הוא², וקטנותם וזעירותם ושפלותם כמו שאר צעלי חיים וצהמות שקטנים צערכינו לנטייתם לחומר לגמרי, ולזה הולכים בקומה כפופה להיות אפילו נפסס הוא רק מצפות חומר העפר לא יותר, ואם כן מה הם חשוצים, ואם תדמו להם תהיו קטנים ושפלים כמותם, ואף על פי שאתם אנשים תהיו נחשצים כמו כאילו הלכתם בקומה כפופה, מה שאין כן אם תפשו את עצמיכם מגשמיות, ותהיו דבוקים צהשי"ת מאוד, ויהא הזיווג שלכם לשמו יתצרך, ויהיה מופשט מחומריות כל האפשר, אזי תהיו גדולים מאוד, כיון שתהיו דבוקים צהשי"ת ויהיה הענף דבוק לשורשו ויהיה אחדות אחד עם השורש, וכמו שכתבתי לך לעיל (אות טו) צמשל הרעיא מהימנא (צא מצ, 3) דאי יתצרון אינון מאנין יהדרון מיא למקור.

ובענין זה אם ישצור האדם את עצמו מכל התאות צרצונו מכסוף להם, ושיהיו נמאסים צעיניו, רק ישחוקק תמיד לצורא יתצרך להדבק אליו, רק שאי אפשר להיות זה לגמרי כיון שהשי"ת צראו להיות נצרא ונצדל, אצל תשוקתו תמיד לשורשו, והרי כאילו הוא

אראנו נאם ה', מיד יגיע אליו היראה וההכנעה בפחד השי"ת ובושתו ממנו תמיד. פב. ר"ל אותם שעושים כז הם כמו איז.

כא

ואבאר לך אתה חציבי אשר כנפשי ענין זה מהו 'הכרה' שיעדתי לך (לעיל אות יג) לצארו היטב, ואגז אצאר לך גם כן מאמר הגמרא מס' שבת ע"ז ע"ז ר' זירא אשכח לרב יהודה דהוה קאי אפיתחא דצי חמוה וחזייה דהוה צדיחא דעתיה ואי צעי מיניה כל חללי דעלמא הוה אמר ליה וכו', עיין שם, ולא רציטי להאריך בדקדוקים רק לכתוב הפירוש והוא אמת לדעתי¹².

בי האז שהוא (המתחזה) [החכמה] נותן הטפה שהיא המתחזה הגולמית לצד, ונעלם זה איך יהיה הצית צנוי, וההצנה היא כאם הנותנת צטפה לורה לעשותו צורה הנכונה, והפסולת דוחה לחוץ, כך ההצנה מחשבת ומצינה שמוכרח להיות כן ולא כן, וזהו ההצנה שמציין דבר מתוך דבר, מחמת שצריך צית לדור צו מוכרח להיות צו כך וכך פתחים, וכך וכך חלונות, וכך אורך, וכך רוחב, ומיישז אפשר כך טוב, ואחר כך חוזר וקוטר מחשבתו לא טוב כך אלא כך, וכל זה נקרא הצנה ונקרא אס ונקרא ה', ד' על י'.

והענין הוא כי יש חכמה וצינה ודעת בכל דבר, למשל מי שחושק לצנות לו צית דירה, מחשבה הראשונה בכללה נקרא חכמה, שהיא **מכונה לוי'** (זוה"ק ויקרא י, צ), שהיא רק נקודה קטנה, גולס לצד, ואחר כך כשמתחיל להרחיב מחשבתו צהצנת לצו לכאן ולכאן, ומרחיב המתחזה לכל נד, אס צאופן זה יהיה הצית או צאופן זה, שהוא נקרא צגשמיות אורך ורוחב¹³, והכל על המתחזה הראשונה שהוא לצנות צית דירה, וזהו ה'פ¹⁴, ד' על י'¹⁵, וזהו הנקרא הצנה שצלב, אס¹⁶.

ולפי זה אס עיני שכל לך תצין ענין חכמה ותצונה ודעת שנאמר (משלי ג, יט-כ)¹⁷ צהשי"ת שנצרא צה העולם, ואי אפשר לצאת מן הענין להאריך צזה.

ואחר כך כשנגמר הציר צדעתו שיהיה צאופן זה שצירר לו ולא צאופן אחר, אז אינו קוטר מחשבתו ומעמידה -

פג. המשך פירוש דברי הגמרא נמצא להלן ריש אות כד. פד. שהם שני צדדים הפכיים, וכמו"כ כשהוא מחשב אס לעשות 'כך' או 'כך', הוא דוגמת אורך ורוחב. פה. לכאורה הכוונה לרמז שם הוי"ה ב"ה, אשר כידוע (זוה"ק פר' צו כט, א-ב) י' רומז לתכמה, ה' ראשונה רומז לבינה, ו' רומז לדעת, וה' האחרונה רומז למלכות, וכ' רבינו כאן שכדי להוציא שום דבר לפועל צריך מקודם הג' דרגות של מחשבה שהן חכמה בינה ודעת, ואח"כ יכול להוציא המעשה לפועל (כידוע שמדת מלכות רומזת למעשה, עיין ספר הליקוטים פר' בראשית ד"ה זה), ומבאר מדוע י' רומז לתכמה, כי חכמה הוא גולמי לבד בלי צורה, והוא כמו האות י' שהוא רק נקודה גולמית. ה' רומז לבינה, כי בינה היינו שאחר תחילת מחשבת החכמה לעשות הדבר, מחשב איך להוציא הדבר לפועל, ומחשבה זו נקראת 'אורך ורוחב' כצורת אות ד', וכשניתוסף זה על תחילת מחשבתו שהוא י' כנ"ל, נעשה צורת ה' (הראשונה), ד' על י'. אח"כ ו' רומז לדעת, כידוע (עיין זהר חדש שיר השירים יב, א) שאות ו' הוא בצורת המשכה, והרמז שבדעת ממשיך המחשבה להביאו לידי מעשה שהוא ה' אחרונה כנ"ל. פו. פי' צורת אות ה הוא כצורת ד על י (כי הנקודה בתוך ה"א היא בצורת י'), עיין עץ חיים שער לט דרוש ה. פז. עיין זוה"ק ויקרא י, ב: ה' רוא דבינה והיא אימא עלאה. פח. כך כתוב שם: ה' בחכמה יסד ארץ כונן שמים בתבונה, בדעתו תהומות נבקעו וגו'.

ומחשצ שמוכרח להיות כאן כח ית"ש, וזה מבין דבר, ר"ל דבר השי"ת, מתוך דבר העולם, ואחר כך כשנגמר ליור זה תמיד דעתו, ואין דעתו פנוי מאותו ליור, כי זהנה עדיין הדבר פעמים צמחשצו ומצין ומהרהר זה הרצה, ולפעמים אינו צמחשצו רק דברים אחרים ח"ו, אבל כשהכריח מחשצו והצנתו על זה ונגמר מאוד דעתו על זה צודאי, נקרא דעת, שהוא מקושר תמיד צוה והולך תמיד צוה, וכל מה שרואה רואה את השי"ת, כמו שכתבתי לעיל (אות יצ) צמשל צגדי האשה.

וזה על ידי התפשטות הגשמיות, כי הכל תלוי זה צוה, כי צלעדי זה התאוות ימשכוהו לדברים חומרניים מהעולם ורציו ולא יהיה לו דעת, וזה שאמרו צגמרא (סנהדרין צב, א) כל מי שאין צו דעת וכו'.

וזהו (דברי הימים א כח, ט) דע את אלהי אציק, ור"ל דע^צ, שיהא מקושר אליו דעתך אותו, ר"ל שיהא תמיד דבר זה צמחשצתך שהשי"ת מלא כל הארץ כבודו, ותחשוב תמיד צו, ועל ידי זה תהיה מקושר צלצך מציאותו כאלו אתה רואהו צעיניך ממש, ואז זה נקרא הכרה.

כצראשונה שהצין זהנה כך או כך^צ, רק מעמיד מחשצו על דבר ליור אחד ודצוק צוה הליור, והוא נקרא דעת, ר"ל לשון (צראשית ד, כה) וידע אדם, לשון התקשרות, ר"ל שמתחלה לא היה מקושר צוה מפני שהיה צלצו פעמים קן ופעמים לא קן, ולא היה יודע מה לעשות, ולא היה מקושר כלל הליור דעתו, אבל אחר כך כשיש יחוד דעתו, אז נתייחדה החכמה שלו צצנה שלו על ידי הדעת, ואין לו רק מחשצו אחת שהוא הדעת המגלה החכמה והצנה כנ"ל, וצוה הדעת הולך תמיד וצונה כל חדריו של הצית, נמלא הדעת היא גמר מחשצו ושלימותו ודציקות האדם צה, ואחר כך צוה הדעת הולך תמיד וממלא כל חדריו צדיעה זו, וזהו (משלי כד, ד) וצדעת חדרי ימלאו.

אוצר החכמה

בבה הענין מי שרואה לדצק עצמו צהשי"ת צריך להיות לו חכמה צנה דעת, וחכמה ר"ל קבלה מאצותיו ורצותיו שיש אלהים צעולם, והוא מחשצת גולם צלצד, ואחר כך צריך להצין דבר מתוך דבר זהצנתו אין השי"ת הוא משגיח על כולם ומחיה את כולם והוא ממלא את כל העולמות, וזהו מחשצ ומצין, מכל מה שרואה צעולם יצין זהצנתו

כב

כרחוק מזרח ממערב, ואי אפשר לפרש ההפרש, כי דבר זה תלוי צאצנתא דלצא^צ.

והפרש גדול צין מי שחשצ צהשי"ת רק לפעמים וצין מי שחשצ צו תמיד

פט. רצ"ל שאינו בונה וסותר עוד במחשצו כמו שהיה עושה בשעת הבינה כנ"ל. צ. בגמרא שם איתא ב' דברים, "כל אדם שאין בו דעה אסור לרחם עליו", ו"כל אדם שאין בו דעה לסוף גולה", אמנם כנראה שכוונת רבינו כאן הוא רק לציין ולפרש שמה שאמרו בגמרא שם 'אין בו דעה', היינו שאין בו בחינת ה'דעת' שנתבאר כאן. צא. היינו בחינת דעת. צב. בהבנת הלב.

אחת לפניו לא יכירו, כי אף על פי שמקודם ראהו אף על פי כן לא יכירו, כי היה הנורה לפניו רק רגע אחד ולא נחקקה צרעיוניו כלל ולא נחקשר בזכרונו כלל, ולא יוכל לדבק בו כעת פעם שנית, כי אין לו היכרות וחצרה עמו כלל.

בבה יהיה מי שאינו חושב צורה יתברך (כלל) [תמיד] רק לפעמים כשיראה, או לא יהיה לו היכרות כלל אליו לא אהבה ולא דביקה כלל, מה שאין כן מי שחושב תמיד צורה יתברך, או על כל פנים בכל עת שיוכל מרצה לחשוב בו, דומה למי שרואה את אדם אחד כמה פעמים וזמנים הרבה, ונחקקה נורתו בלבו היטב, ואף בהתרחקו מנגדו ישאר הדיוקן בלבו הנקרא רשימו בבתבי האר"ז^ל (עץ חיים שער כה דרוש ה), ובהתוספו לראותו פעם שנית אזי מכירו, ותשוקתו ואהבתו גדולה אליו מאוד, והתחצרותו אליו נכונה, והכל לפי ערך האיש אם ישר הוא וטוב להתחצר אליו, ולפי ערך זמן התחצרותו אליו ככה יהיה הדיוקן נחקק בלבו אשר על ידי זה מכירו אחר כך, וזה נקרא הכרה, וכענין זה הוא מי שחושב בהשי"ת תמיד, דומה לו כאלו עומד לנגדו תמיד כענין המשל, וזה נקרא הכרה, ודבר זה הסביר לי תלמיד אחד מן הרב מוהר"ר דוב צער ז"ל החכם השלם המופלג החריף מו"ה צבי הירש נ"י (בעל נחמ"ה לנצי) שהוא לעת עתה מגיד מישרים בק"ק דאלני יצ"ו.

וזה נקרא חכמת הנסתר, ששמעתי מפה קדוש מו"ה מנחם מענדל [מפרעמישלאן] זלה"ה שנסתר נקרא דבר שאין אדם יכול להצינו לחצירו, כמו הטעם של המאכל אי אפשר לספר לאדם שלא טעם טעם זה מעולם, [ו]אי אפשר לפרש לו צדיצור איך ומה, ונקרא זה דבר סתר, כך ענין אהבת הצורה ויראתו ית"ש אי אפשר לפרש לחצירו איך היא האהבה בלב, וזה נקרא נסתר.

אבל מה שהם קוראים נסתר חכמת הקבלה, האין הוא נסתר, הלא כל מי שרואה ללמוד הספר לפניו, ואם אינו מצין הוא עם הארץ, ולפני איש כזה גמרא ותוספות גם כן נקרא נסתר, אלא ענין הנסחרות שבכל הזוהר וכחצי האר"ז^ל הכל צנוים על פי דביקות האלהות, למי שזוכה להדבק ולהיות נופה צמרכה¹²³⁴⁵⁶⁷ העליונה, כמו האר"י ז"ל דהוי נהירין ליה שבילין דרקיע והיה מהלך בהם תמיד צעני שכלו, כמו הארבעה חכמים שנכנסו לפרד"ס^כ, כמבואר בתוספות במסכת חגיגה (יד, ז ד"ה נכנסו)^כ ובהגהות מיימוני צריש ספר המדע (הלכות יסודי התורה) סוף פרק ד' עיין שם^כ.

אבל ענין ההפרש בין מי שחושב צורה יתברך לאינו חושב בו תמיד, דומה במקצת על דרך משל מי שרואה אדם אחד נכרי מעיר אחרת פתאום ואחר כך עבר מלפניו, ואם כן אחר כך כשיעבור עוד פעם

צג. זה לשון הגמרא (חגיגה יד, ב): תנו רבנן ארבעה נכנסו בפרדס ואלו הן בן עזאי ובן זומא אחר ורבי עקיבא וכו', בן עזאי הציץ ומת וכו', בן זומא הציץ ונפגע וכו', אחר קיצץ בנטיעות, רבי עקיבא יצא בשלום. צד. זה לשון התוס': נכנסו לפרדס - כגון על ידי שם, ולא עלו למעלה ממש, אלא היה נראה להם כמו שעלו. צה. זה לשונו: שהיו עושים מעשים ומתפללים בטהרה ומשתמשו בכתר וצופיו בהיכלות וכו'. ולא שהו עוליו
 printed from Otzar Hahochma www.otzar.org

שמהרהר צה פעם אחת למהרהר תמיד, כי מי שמהרהר צה תמיד ונחקקת צשכלו זה נקרא מסתכל צשכלו צה, אצל צלאו הכי דומה לרואה אדם אחד נכרי פעם אחת, אף על פי שרואה כל נורתו אף על פי כן לא יועיל לו כלל וכאלו לא ראהו, רק לפי ההתמדה ככה יהיה ההכרה, והצן המשל והמליצה היטב להצין כל דברי חכמים.

וזהו שנספר חובת הלצות משחמש צמלה זו תמיד וכותב הכרתו חזקה או חלושה, הכל צענין זה.

ובזה (יוצנו) [יוצן] מאמר חז"ל שאמרו (אבות ג, א) הסתכל צשלשה דברים ואין אהה צא לידי עצירה, וצאמת אפילו המסתכל אינו מועיל לו, רק ר"ל להיות דבר זה צמחצתו תמיד ונחקק צשכלו, ואינו דומה מי

אה"ח"ח 1234567

בג

וצדעת חדרים ימלאו, ר"ל מי שיש לו דעת רואה שכל חדרי העולם מלאים מכבוד השי"ת, ויכול ללמוד מכל מה שרואה חכמת השי"ת, כמו שאמר הכתוב (איוב לה, יא) מלפנו¹ מזהמות ארץ (עיין עירובין ק, ב), ואז הוא מקשר את העולם צהשי"ת והשי"ת צהעולם, ועליו העולם עומד, כי העולם אינו יכול להתקיים כי אם על ידי שפעו יתצרך, ומי הוא הממשין והמקיימו, האדם על ידי דציקות והשגה זו.

ונמצא מי שדעתו צשלימות הנ"ל, שיש לו דעת היינו הכרת הצורא, כמו שאמרו חז"ל (נדרים לב, א) אצרהם אצינו הכיר את צורא, וכיוונו כל זה צאמת, וכן שמעתי מהרב ר' בער מחאדרקוב תלמיד של האשל הגדול מוהר"ר דוב צער זלה"ה². וזה הכל אי אפשר כי אם מי שחושק וחושב תמיד צהשי"ת ומופסט מגשמיות, וזה האדם נקרא דעתו רחבה, ולזה האדם יש לו מדריגת דעת הממלא כל החדרים, כמו שאמר הכתוב (משלי כד, ד) וצדעת חדרים ימלאו, ר"ל כל חדרי לבו וכל חנועות אצרו פונים [לזה] ומלאים מזה, וכל חנועותיו של זה לשם שמים, וזהו (שם ג, ו) צכל דרכיך דעה, וגם כן צכל מה שרואה צעולם רואה הכל השי"ת, כמשל צגדי האשה הנ"ל (צבות יב, ב) ואז הוא רואה ממש צהשי"ת מלא כל הארץ כבודו, וזהו

וזה נקרא נדיק, שיש לו מדת התקשרות, שמקושר צהשי"ת והוא צעולם הזה, נמצא מקשר השי"ת צעולם הזה, וזה נקרא צרית המקשר המשפיע והמקבל, וזה נקרא (דברי הימים א כט, יא) כי כל צשמים וצארץ, ותרגס יונתן דאחיד צשמיא וצארעא (עיין וזה"ק משפטים קטז, א. תיקו"ז פד, א) ³, והוא איש

למרום, אלא בחדרי לבם רואין וצופין, כאדם שצופה בעיניו דבר ברור וכו'. צו. כן הוא ברוב הדפוסים אבל בדפו"ר הגירסא 'וכן שמע תלמיד אחד 'מן' האשל הגדול מוהר"ר דוב בער זלה"ה'. צז. פי' מלמדנו. צח. זה לשון הזוה"ק: "כי כל בשמים ובארץ, ותרגם יונתן דאחיד בשמיא ובארעא, ועליה אוקמוה מארי

הנדיק שמקושר זהשי"ת הנקרא שמים והוא צארן, כל זה גילה לנו קדוש הקדושים מוהר"ר דוב בער זלה"ה.

ואז לפני זה האדם כל העולם כולו מלא מהשי"ת ומלא מהתורה, כי תורה הוא לשון מורה מה דסמים כנוצר לעיל (אות ג), ולפני זה האדם מורה כל נצרא לפניו חכמה, איך נצרא וצמה נצרא, כמו שהשיג אצרהם אצינו ע"ה וחיצר ספר יצירה (עיין זהר חדש יתרו סג, ז), וגם חכמי התנאים והאמוראים.

והתחבט

אבל מי שאינו בן ח"ו, אזי אין העולם לפניו כי אם ריקן ופנוי וחלל מהשי"ת, וחושב שהשי"ת צממים הכין כסאו כפשוטו של מקרא (תהלים קג, יט).

וזהו מה שאמרו צגמרא (יומא פו, א) היכי דמי חילול השם כגון אנא דמסגינא^צ ארבע אמות צלא תורה ותפילין, ואמר לי חצרינו שנפטר ה"ה מו"ה ישבר בער זלה"ה משם רצוף, שר"ל היכי דמי שיהיה העולם חלל מהשי"ת וריקן ממנו, כגון אנא דמסגינא צלא תורה וצלא תפילין, ר"ל שהדציקות והמחשבה נקרא תורה כנ"ל, ונקרא תפילין שנקרא על שם דציקות השכל זהשי"ת, ותפילין לשון דציקות, כנודע מלשון (צמדבר יט, טו) נמיד פתיל, והוא כמו כשב כשב, ושלמה שמלה, שענינם אחד אפילו צאותיותיהם שנתחלפו אלא שזה קודם לזה, וצלא זה הדציקות אז נדמה שהעולם חלל מהשי"ת.

אח"כ 1234567

בד

התנאים הנ"ל צודאי חכמת אלהים ועבודתו צכוונת שאלתם ותשובתם, כי צלעדי זה למה הוא לנו צגמרא.

בי כל תורמינו כולה שצכתב ושצעל פה, אין דצר אחד, אפילו אות אחת, יוצא לדצר אחר זולת לעצוד את השי"ת, כי לזה ניתנה, ונקרא תורה על שם שמוקרה לאמר זה הדרך ילכו צה, ואפילו צדיני ממונות ושאר דינים

וזהו^פ מה שאמרו צגמרא חזייה דהוה בדיחא דעתיה, ר"ל שהיה דעתו רחצה צצורא יתצרך על דרך הנזכר, ואז אי הוי בעי מיניה בל חללי דעלמא, שיגיד לו תעלומתן האיך מורים חכמת אלהותו ותורתו, הוה אמר ליה. ושאל לו מאי טעמא כך ומאי טעמא כך, ויש צכל אחד מהם חכמה נפלאה למי שחננו השי"ת צינה, ולא אחנו יודע עד מה, אצל צודאי הם

מתניתין בחגיגה (יב, ב), על מה העולם עומד, על עמוד אחד ששמו צדיק, שנאמר (משלי י, כה) וצדיק יסוד עולם, וזה לשון התיקון ז: "כי כל בשמים ובארץ ותרגומו דאחיד בשמיא ובארעא, ואיהו אות ברית וכו'". צט. אם אני הולך. ק. הרה"ק רבי מנחם מעדל מפרעמישלאן זי"ע, ועיין להלן סוף אות לד. קא. כאן הוא ההמשך לתחילת אות כא.

שרואה צספר אין לפניו הפרש או גמרא או קבלה אינו רואה שום דבר אחר זולת האיך לעבוד את השי"ת, וצאמת הוא כך, אבל זהו לפניו שהוא נדיק צן נדיק ושאר השלימים, אבל לא אחנו יודע עד מה איך ומה, רק צאמונה אני מאמין זה, וקצתם שמענו דוגמתם.

ונמצא לפי זה הרחצתי לך קצת ציאור הענין צאריכות כל האפשר לפי העת והזמן והשכל שלנו, אבל העיקר שכל מה שחעיין צזה חעיין צו כמה פעמים היטב ויתחזקו הדברים האלה צלצק היטב.

הדומים²⁷ שאין נפקותא ועוצדא מהם, אי רק הוא מכס הוא (עפ"י דברים לב, מו. ירושלמי פאה א, א), אבל מי שעוצד את השי"ת צשלימות מגלין לו רזי תורה, וזהו הרזין איך ליקח ענה מכל תרי"ג מלות לעבוד צהם הצורה יחצרך אף על פי שאינס צאפשר לקיימם צענמם, כמו מלות החלויין צארץ ושאר מלות²⁸, וזה שקרא הזוהר (יתרו פג, צ) את התרי"ג מלות תרי"ג עיטין, ר"ל שנותנים לאדם ענה איך להתדצק ציוצרו, כל זה גילו לנו החכמים הנ"ל.

אוצר החכמה
1234567 n"ח

ואני שמעתי כן מפה קדוש הרב המגיד [מזל אטשוב], ואמר שמעודו כל מה

❧ בה ❧

ואהבה ולא פרחת לעילא (עפ"י תיקוני זהר כה, צ), ולמה לך לדחוק את עצמך לאמור צלי מחשצה זרה, וכדומה צשאר דברים, רק אינו כן, כי המעט מן האדם הוא חשוב לפני השי"ת כשיהיה צתמימות לכבוד השי"ת, ופועל דבר גדול למעלה.

ואף גם לפעמים ירשל לצ האדם לאמר מי אתה לכנוס צהיכל השי"ת ואתה מלא ממדות הרעות ועצירות חמורות, צאמת כן הוא, ונריך לחקן כל מדה (ולהשיצ) [ולשוב] מכל עצירה, אבל צמה נוכל אם לא על ידי החקרצות ודציקות, כי צלעדי זה אי אפשר שום דבר.

ואתה אהוצי אל יפתוך ינרך כי לפי זה לא מנאנו ידינו ורגלינו, ואנו נמשלים לצהמות, ומה עצודחינו נחשצה כשאינה אפילו כנקודה קטנה מזה הדרך, אהוצי אחי צאמת הדבר כן, אבל האדם נריך להיות חכם מאוד צכל הדברים נגד יצרו ולשקול הכל צפלק המשקל.

בי הלא צאמת האדם נריך לעבוד את השי"ת צשני הענינים, כמו שאי אפשר לעבוד צגדלות ח"ו, כי תועצת ה' הוא²⁹, כן אי אפשר לעבוד צשפלות כנודע, כי זה יהיה החרשלות ורפיון ידים מעצודתו יחצרך, ויאמר היצר הרע מה צזה אם תחפלל או אם תכוין, הכל הצל, הלא הוא צלתי יראה

קב. פי' שחושבים. קג. שאינם שייכים בזמן הזה. או שאינם שייכים בכל אדם. קד. עייז לעיל אות ו.

ובמו שאמר הרב הקדוש מו"ה דוב בער זל"ה זהו שאמר הכתוב (מהלים קמה, ט) טוב ה' לכל, ר"ל לכל דבר הוא טוב שיצרח האדם ויקרצ את עצמו להשי"ת, הן אם ירצה לכפות התאוות והמדות, אי אפשר אם לא על ידי שירגיל את עצמו ויכריח מחשבתו לדבק בהשי"ת, אף על פי שלא יוכל אף על פי כן הוא טוב, הן מי שירצה לשוץ מעצירות שצידו, הכל הוא על ידי התקרבות להשי"ת, כי זה עיקר לשון תשובה, ר"ל שישוץ את עצמו להשי"ת במחשבתו, ובלעדי זה אין התשובה כלום, כמבואר בכל הספרים ובספר שערי תשובה לרבינו יונה.

[ו] אפילו קודם התשובה נריך להכריח את עצמו להתקרבות [ל]השי"ת על ידי תפלה ותורה וצדיקות כל האפשרי, כי הנה מנצח האמונה והאהבה והיראה והצדיקות הם מנצח שהם מחויבים להיות על האדם תמיד צלי הפסק רגע, כמבואר זה בספר החרדים והרמב"ם (מוצא וחיין לעיל אות יב), ויש לא תעשה צדקת השי"ת מלבד, כמו שנאמר (דברים ז, ט) השמר לך פן תשכח וגו' (עי' חרדים פרק יב אות נא), ואם כן מאן דלית ליה תרתי מנצח חדא מנצח נמי לא ליעבד, כמבואר זה בגמרא (מנחות מד, א), או (ברכות נא, א) מי שאכל שום וריחו נודף יחזור ויאכל וכו', וכי מפני שריחק את עצמו מהשי"ת יתרחק יותר, היתכן, אלא ודאי צענין זה נריך להרגיז על יצרו ולהשיץ עליו כדצרינו, וגם על זה נאמר (דברי הימים ב יז, ו) ויגבה לבו דרכי ה', שלא יספיק צעיניו מה שעושה להשי"ת רק יוסיף (הכל) [תמיד], ונריך להרחיב צוה.

ונמצא תמיד נריך האדם להכריח את עצמו להתקרצ להשי"ת במחשבתו, אם הוא מלא מדות רעות ורוצה לשצרם אי אפשר אם לא על ידי התקרבותו להשי"ת, אף על פי שלא יכול, כיון שהקצ"ה רואה תשוקתו הגדולה מאוד עוזרהו מעט מעט, וכן (להשיץ) [לשוץ] מעצירות שצידו.

כ

ואבאר לך מדרש אחד צפרשת קרח (מוצא צמח ספרים) שאמר שם מה ראה קרח לחלוק על משה פרה אדומה ראה, ונריך להבין זה פ"י.

אפילו כחוט השערה, כי דבר זה עמוק עמוק מי ימנאנו (קהלת ז, כד), והוא דבר המסור ללב ואין לצות צני אדם שוים, כי דבר זה נריך האדם להיות כמו משקל"י, כי נריך לאחוז צנייהם בצנחות וצפלות, כמו שכתב בעל חובת הלבבות צער עבודת האלהים (פ"י) וצער הכניעה (פ"ו) צערה תנאים שכתב שם, עיין שם.

והענין הוא כי אף על פי שכבר כתבתי לך הרבה דברים מענין השפלות אין הוא, אבל עדיין לא יצאתי ידי חובת ביאור

ז"ל, ומו"ה מנחם מענדל [מפרעמישלאן] ז"ל, ואז צשמעי מהם נתקשרו הדברים בצדי כאלו קבלתים מפי חכמי המשנה ז"ל, וכל מה שאני כותב הכל הוא מדצריהם, וענין כל דבר חכמה שאני כותב הכל הוא מהם, רק שלפעמים אני מסביר לך דצריהם צמשל הקרוב, ולפעמים אני מפרש צזה איזה פסוק או איזה דבר צגמרא, אבל עיקר החכמה היא מדצריהם מה שחנני השי"ת להציגם ולהשכילם צטוב טעם.

והוא כלל שצריך לפרט, כי צריך אני לפרש לך כל זה היטב, אף שידעתי צאמת שאחה מצין כל זה מצלעדי, אבל אני גם כן הצנתי כל מה ששמעתי מצדו הקדושים הג"ל קודם ששמעתי מהם, אבל לא (נהנתי) [נהגתי] צדצרים ההם, כי כתיב (משלי ג, ה) ואל צינתך אל תשען, עד ששמעתי מפיהם ומפי כחצם אשר ידענו כי הם צעלי רוח הקודש, ומקצתם שהיה להם גילוי אליהו זכרונו לצרכה, כמו הבעש"ט ז"ל, ותלמידו מו"ה דוב בער

1234567

כז

ולעצדו, ואחה צשר ודם, עפר ואפר, ואחה ידעת נגעי עונותיך ומדותיך הרעים, ואחה מחוייב לפני השי"ת, האיך ימלאוך לצך להתקרב לעצודתו ויחודו, וכדומה פיתויים אחרים כל אחד לפי ענינו, ולזה צריך לאחוז צגצרות, כמו שאמר הכתוב (דברי הימים צ יז, ו) ויגצה לצו צדרכי ה', וכמו שאמרו רז"ל (סנהדרין לו, א) לפיכך נצרא אדם יחידי שחייב אדם לומר צצצילי נצרא העולם, ואמרו רז"ל (קידושין מ, א-ב) לעולם יראה אדם כאילו הוא והעולם חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת אשריו וכו"ץ, ולכאורה זה גצרות גדול שידמה האדם צדעתו צצצילו נצרא העולם וכל העולם חלוי עליו, אבל חז"ל הכריחו אותנו להשתמש צגצרות זה, כי צלעדי זה יהיה התרשלות גדול צנפשינו [מ]לרדוף אחר עצודת השי"ת, וכל אחד יאמר מה אני לעצוד

והנה ענין עצודת האדם להשי"ת צריך להיות צשני ענינים, צגצרות וצשפלות, ולא סגי צאחד מהם לצד, כי צגצרות ח"ו תועצה הוא, וצריכין להיות שפל וכאין לפני השי"ת ולפני כל צאופן שכתצתי למעלה, על ידי צציקות השי"ת ויראתו והתפשטות הגשמיות, וכצד ידעת מה שכתוב בראשית חבמה (שער האהבה פי"א) שלא יקנה מדת הענוה אלא מי שהוא מופשט מהגשמיות, וכצד כתצתי לעיל (אות טו) מה ענין התפשטות הגשמיות, כי אינו מוצן לכל העולם אלא למי שיגע וטרח ציראת השי"ת צתפלה צצציקות ותורה ומעשים טובים צצציקות להשי"ת.

אבל אם יהיה שפל מכל וכל, פן ואולי יפתנו יצרו לאמור מי אחת לדצד לפני השי"ת

צד זה. קצ. שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עבר עבירה אחת אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף חובה.